

ριοδικῶν καὶ ἐφημερίδων διευθύνται. Ἄλλως τε, ὅταν παρὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ὑφώνουσιν ἀλαζόνα κεφαλὴν ἀνθρωπο-
γραμματικῶς ἀστοιχείωτοι, πάσης γνώσεως καλλιτεχνικῇ
καὶ φιλολογικῇ ἀμοιροί, διεκδικοῦντες τίτλον ποιητοῦ ἐ-
θνικοῦ ἢ συγγραφέως σοφοῦ, πόθοος εἶνε, ἂν φοιτητὴς τῆς
φιλοσοφίας ἀνελάμβανε **μόνον νὰ διευθύνῃ** περιοδικὸν
καλλιτεχνικόν. **Μ.**

ΠΑΤΡΑΙ

(Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου ΜΑΡΙΟΥ.)

1 Αὐγούστου 1880.

Ἐκίστη πόλις εἶνε ἄνθρωπος· ἔχει σῶμα καὶ ψυ-
χὴν. Ἡ περιοχὴ τῆς εἶνε τὸ σῶμα, ἡ κοινωνία τῆς ἡ ψυ-
χῇ. Ἐκ τοῦ πρώτου δὲν δύναται τις νὰ συμπεράνῃ περ-
τοῦ δευτέρου, ὡς ἀδύνατον εἶνε ἐκ τῆς ὅψεως νὰ κρίνῃ τι
τὴν ψυχὴν ἀνθρώπου. Ὁ Σωκράτης θὰ ἦτον ἀφρημένοι
ὅτε ἔλεγεν· οἷα ἡ μορφή τοιαύτη καὶ ἡ ψυχὴ.

Ὅτε τὸ ἀτμόπλοιο ἐπλησίασε περὶ τὴν 7ην μ. μ. εἰ-
τὸν λιμένα Πατρῶν, βλέπων μακρόθεν τὰ ἀπειρα καθ' ὅ-
λην τὴν φαινομένην πόλιν φῶτα, ἐφανταζόμην πλήρεις
ζωῆς τὰς ὁδοὺς ἐκεῖνας, κίνησιν ἀπ' ἐδῶ, κίνησιν ἀπ' ἐκεῖ,
πλατεῖα, κέντρα κόσμου ὥραίου, εὐθύμου, καὶ ἀνυπομόνου
νὰ ἐξεῖλθω τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ὑβρίζον, ἠπειλοῦν, πολλὰκις δὲ ἔκαμνεν ἐκροβιστικὰς
διαδηλώσεις ἡ ῥάβδος μου ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης τοῦ λεμ-
δοῦχο, τοῦ ὁποῦο ἡ λέμβος φέρουσα ἐξήκοντα ἐπιβάτας.
εἶχε τὴν ταχύτητα γυναικὸς εὐσάρκου, εὐρισκομένης εἰς τὸν
μᾶλλον ἐνδιαφέροντα μῆνα ἐνδιαφερούσης καταστάσεως.
Ἐπὶ τέλους ἀπεβιάσθημεν.

Καὶ ἔσπευσα νὰ φθάσω εἰς τὰς πολυκόσμους ὁδοὺς τῶν
ὄνειρων μου, νὰ ἴδω, νὰ ἀκούσω, νὰ εὐθυμῶ, ἀλλ' ἔ-
τρεχον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, διερχόμενος πάντοτε ὁδοὺς καὶ
πλατεῖας ἐρήμους.

Τότε διευθύνθην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ὅτε εἶδον τὴν
κλίνην μου τόσῳ ἄδραν, προκλητικὴν, ἠγνόησα ὅτι ὑπὸ τὸ
καλύμματά τῆς ἔκειτο τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ πόλις τῶν
Πατρῶν.

Οὐδέποτε ἀπήλαυσα γλυκυτέρου ὕπνου.

Ὅτε κώνωπες οὔτε ὄνειρα. Ὑπνος καθαρὸς ὡς ἀδάμας.

Ἄλλ' ἡ πρωΐνῃ μου ἀφύπνισις ἦτο κατ' ἀντίστροφον λό-
γον τοῦ ὕπνου μου θελκτικὴ. Ἐγερθεὶς τῆς κλίνης ἐνό-
μιζον ὅτι τὴν φέρω ὅλην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. Ἦνοιξα εὐ-
θύς τὸ παράθυρον καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων μου παρέστη θά-
λασσα ἀκίνητος, βαθύχρους ὡς παμμέγιστος σμάραγδος,
λεπτὴ δὲ αὖρα πτερυγίζουσα πέριξ μου ἔλαβεν ὅλον τῆς κε-
φαλῆς μου τὸ βῆρος ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς, καὶ ὅλος ζωὴ
καὶ περιέγεια τότε ἔσπευσα ἐξῶ νὰ περιέλθω τὴν πόλιν.

Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν πρώτη ἴσως μετὰ τὴν πρωτεύου-
σαν ἔχει φθάσει εἰς τοσοῦτο ἀναπτύξεως, διαιρεῖται εἰς ἄνω
καὶ κάτω. Ἀνω καλεῖται ἡ παλαιὰ, κάτω δὲ ἡ νέα πό-
λις ἥτις πολὺ ταπεινότερον τῆς πρώτης κειμένη, ἤρξατο
σχηματιζομένη μετὰ τὸν ἀγῶνα.

Ἡ παλαιὰ εἶνε ἱστορικὸν μνημεῖον μᾶλλον, αἱ οἰκίαι
τῆς αἰ πλεῖσται ἐρείπια, ἐξαίρεσις ὀλίγων τινῶν νεοκτι-
στων. Ἄλλ' ἡ νέα εἶνε ὅλος κατ' εὐρωπαϊκὸν ἐκτισμένη
τύπον. Αἱ οἰκίαι τῆς ὑψηλαί, εὐάεροι, κομψαί, φέρουσι τὰ
σημεῖα τῆς σημερινῆς προόδου τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, αἱ ὁδοί
τῆς εὐρεῖται, καθαραί, ἄνευ κονιορτοῦ καὶ ἀκαθαρσιῶν, τέσ-
σαρες πλατεῖαι λίαν φιλοκάλως ἐσχηματισμέναι μὲ δένδρα,
ἐναδρυτήρια, ἄνευ λάκκων καὶ βρυμάτων κονιορτοῦ, ἄνευ—
τὸ καὶ σπουδαιότερον — jolies parfumeuses.

Ἡ ἀγορὰ τῆς εἶνε κάλλιστα ἐκτισμένη, ἥδη δὲ ἀνεγεί-
εσται καὶ ἑτέρα ἄνωθεν τῆς ὁποίας θέλουσιν ἐγκατασταθῇ
τὰ δικαστήρια. Ἐχει λέσχην ἐμπορικὴν ἀρκούντως μεγά-
λην, διεγερθυσμένην ἄριστα, μὲ αἰθούσας σφαιριστηρίου,
κναγωνιστηρίου, συνδιαλεκτηρίου, καπνιστηρίου καὶ καφ-
ρενείου πλουσιώτατον. Ἐκεῖ συναντᾷ τις τὸν κάλλιστον
ἡδρικὸν κόσμον καὶ ἐν γένει δύναται νὰ διέλθῃ πολλὰς
ὥρας εὐαρέστους. Τὸ θέατρον μικρὸν μὲν, μέγα ὅμως ἀνα-
λόγως τοῦ φιλομούσου τῶν Πατρῶν, κείμενον ἐν τῇ μᾶλ-
λον κεντρικῇ τῆς πόλεως θέσει ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ
Γεωργίου, εἶνε κομψότατον καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς,
ἐκτετατὴ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ τέχνη, παραλλήλως δὲ τῷ
ἰθνητικῷ, θ' ἀπεδεικνύετο Ὁρόγα τῶν Παρισίων. Καθ' ἡ-
αέραν δὲ νέα ἐτοιμάζονται καὶ μέγιστα ἔργα. Ἦδη ἐ-
σχηματίσθη δεύτερον νεοκταφεῖον τοσοῦτον εὐξέρον, ὀρο-
τερὸν, κομψόν, ὥστε οἱ κάτοικοι σπεύδουσιν ἀγέληδόν καὶ
ἐγοράζουσιν τόπον ἐν αὐτῷ, φοβούμενοι μὴ μείνωσιν ἐξῶ
τοῦ παραδείσου, ὃν ὡς πρακτικοὶ ἄνθρωποι ἐφρόντισαν νὰ
ἀμουν μόνον τῶν, μὴ προσδοκῶντες τι ἐξ οὐρανοῦ, φαίνεται.

Ἡ φιλοκαλία, ἡ δραστηριότης, ἡ πρὸς τὸν δῆμον στορ-
γὴ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως ταύτης εἶνε φαινόμενα σπά-
νια εἰς τὰ χρονικά τῆς σήμερον Ἑλλάδος, τῆς πρωτεύου-
της τῆς ὁποίας ὁ δῆμος διευθύνεται ἀπὸ ἐκείνων ὅπου δι-
ευθύνεται.

Τὸ σῶμα λοιπὸν τῶν Πατρῶν εἶνε καλλιτεχνικόν. Ἡ
ψυχὴ;

— Καὶ ποῦ εἴμπορεῖ νὰ ἴδῃ τις κόσμον;

— Εἰς τὴν μουσικὴν, τρίτην, πέμπτην καὶ Κυριακὴν.

— Ἄλλοῦ ποῦ;

— Πουθενά.

Μὲ κατέπληξεν ἡ μουσικὴ αὕτη ἰδιοσυγκρασία τῶν Πα-
τρῶν. Δὲν ἐξέρχονται διὰ νὰ ἀναπνεύσουν, ἀλλὰ μόνον
βιάκις πρόκειται ν' ἀκούσωσι μουσικὴν. Τότε ἀνεπόλησα
τὸ ἄμουςον τῶν Ἀθηναίων, οὔτινες, ἔχουσι δώσει ἀποκλει-
στικὴν νομὴν ἐπὶ τῶν μουσικῶν εἰς τὰ ὅσα τῶν τροφῶν
καὶ τῶν gouvernantes.

Ἐμπρὸς λοιπὸν εἰς τὴν μουσικὴν. Καὶ ποῦ παίζει;

— Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Γεωργίου.

Ἄνδρες, ἄνδρες, ἄνδρες, παντοῦ ἄνδρες! Ὡς ἐπὶ τῆς
ἄμμου ἀκτῆς ἀκτινοβολεῖ πού καὶ πού τεμάχιον ὕελου
συγκεντροῦν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, οὕτω μέσῳ τῆς ἄμμου
ἐκείνης τῶν ἀνδρῶν ἀναφαίνονται γυναικεῖαι τινὲς κεφαλὰι
ἐντλούσαι τὴν καλλονὴν καὶ γοητείαν ἀπὸ τὴν σπᾶνιν τοῦ
φύλου τῶν.

Ἡσθάνομην ὅμως τὴν καρδίαν μου ἰδικὴν μου, τὰ ar-
partements τῆς ὅλα ἦσαν κενὰ, ἔτοιμα διὰ νέους κατοί-
κους, ἐξώθεν τοῦ Πειραιῶς εἶχον ἀποκόψει πᾶν μεταξὺ αὐ-
τῆς καὶ Ἀθηνῶν συνδετικὸν νῆμα, ὥστε οὐδεμία ὑπόνοια
ὅτι ἐξ ἐρωτικῆς νοσταλγίας βλέπων τὰς Πατρίδας ἀπε-
λάμβανον ὅ,τι ἂν κατεδικάζομην νὰ φάγω νεροβράστους
ῥαφανίδας.

Ποῦ ἡ ζωὴ ἐκείνη καὶ ἡ γοητεία, ἡ παραλύουσα τῆς ψυχῆς τὰς δυνάμεις, ἡ μὲ δνεира γλυκὰ τὸ μέλλον καλύπτουσα, ἡ ἐμβάλλουσα εἰς τὰ χεῖλη ἱκέτου ταπεινοῦ λόγους. Ποῦ, ποῦ αἱ Ἀθηναῖαι!

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους διεκρίνα εἰς τὸν νεφελώδη ἐκείνον ὀρίζοντα ἡλίου ἀκτῖνα. Ὑπὸ τὸν χαϊδεμένον οὐρανὸν τῆς Ἰταλίας πλωσθεῖσα μὲ τὰ μῦρα καὶ τὴν αὔραν τῆς χώρας ἐκείνης ἦτον ἡ ζωσα τῆς πατρίδος τῆς εἰκῶν ἡ Κλαίρη.

Ποίησις καὶ μουσικὴ, ἄνθη καὶ κοράλια, γαλήνη καὶ ἡδονή.

Ἄ, ἡ τρελλὴ ψυχὴ μου! τῆς ἤλθεν εὐθὺς ὀρεγίς νὰ ταξιδεύσῃ εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἀκόμη ταξιδεύει!

Ἡ μουσικὴ εἶνε στρατιωτικὴ. Ἦκουσα καλῶς ἐκτελούμενα τὸ ὄργανο, τὸ χίλιαις φοραῖς ἀγάπη μου, τὴν πῆτα ποῦ ἔφαγε ὁ σπανὸς καὶ δύο πόλκας μαζούρκας.

Κυρίαὶ καὶ κύριοι περιζωννύουσι τὸν κύκλον τῶν μουσικῶν καὶ κρατοῦντες ἀδιαλείπτως ἀνοικτὰ ὦτα, ὀφθαλμοὺς, στόμα ῥοφῶσι δι' ὅλων τῶν πόρων αὐτῶν τὴν κλασικὴν ἐκείνην ἀρμονίαν.

Φανοὶ πολλοὶ, ἀλλ' ἐκτελοῦντες οἷον καὶ οἱ τῶν ἡμετέρων πλατεῶν προορισμόν.

Σκότος λοιπὸν καὶ ὀρίζων στενὸς μέχρις ἀσφυξίας.

Τοιαύτη ἡ μαγνητικὴ βελόνη τῆς κοινωνίας τῶν Πατρῶν.

— Καὶ τώρα ποῦ πηγαίνομεν;

— Βίς τὸν μῦλον.

Ἐδῶ φυσὰ δροσερὸς δροσερὸς ἄνεμος, καὶ ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης προσβάλλει ἡδέως τοὺς ῥώθωνάς μας. Ἀλλὰ τὸ ὄμμα φυλακίζεται μέσῳ τῶν ἰσθμῶν τῶν ἐκατέρωθεν τῆς λιμενικῆς αὐτῆς λωρίδος πλοίων. Πολλοὶ ἐκ τῆς μουσικῆς μεταναστεύουσιν ἐκεῖ, ὅπου προσέρχονται καὶ νέοι περιπατητικοί. Εἰς τὴν ἄκραν ὑπάρχει μέγας φανὸς, περὶ τὴν βάσιν δ' αὐτοῦ τειχίδιον ἐνὸς περίπου μέτρου ὕψους, ἐφ' οὗ ζητοῦσιν ἀνάπαυσιν τὰ μετὰ δύο τρεῖς βόλτας ἀποκάμνοντα ἀβρά τῶν κυριῶν μέλη. Οὐδεὶς ἀνὴρ κάθηται, ὅλοι αἱ θέσεις παραχωροῦνται εἰς τὸ ἀδύνατον φύλον.

Σημαίνει ἡ ἐννάτη. Ἀκούεται σάλπιγξ ἤχουσα τὴν ὑποχώρησιν. Ἐντὸς δύο λεπτῶν χάνω ἀπὸ πέριξ μου πᾶσαν ψυχὴν ζώσαν.

— Τί συμβαίνει;

— Ἐκτόπησεν ἡ σάλπιγξ, εἶνε ἐννέα καὶ ὅλοι πηγαίνουν σπῆτι τῶν.

— Ἡμάρτον, κύριε! ἀνεφώνησα ποιούμενος τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον.

Καὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Οἱ Πατράιοι καυχῶνται διὰ τὴν ἐξοχὴν τῶν, ἀλλὰ μόνον θέαν ἐξοχῆς ἔχουσι. Μακρόθεν, ἀπὸ ὑψηλοῦ τινος σημείου, εἶνε μαγικὴ ἡ ὄχρῃ τῆς σταφιδοκάμπου πεδιάδος ἐφ' ἧς διακρίνει τις σποράδην κειμένους οἴκους ἐξοχικοὺς, λευκοὺς, κομποῦς, περιβαλλομένους, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὑπὸ κηπερίων.

Ἄλλ' ἐγγύθεν τὰ θέλγητρα τῆς ἐξοχῆς αὐτῆς εἶνε τὸ περιπλέκεσθαι εἰς κλήματα ἀμπέλων καὶ τὸ ἀπολαμβάνειν τοῦ μύρου τῆς ἡλιοκαιομένης σταφίδος.

Εἰς τὴν ἄκραν τῆς ἐξοχικῆς ταύτης πεδιάδος ἐπὶ ὠραίου ὑψώματος ἀκμάζει εὐδαιμον ἐπικρατίδιον. Ἐχει ὁδοὺς καλοὺς, κήπους εὐθαλεῖς, σιδηροδρομίσκον καὶ πολλὰ ἄλλα ἀπολαύσεως ὄργανα. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ μέγα οἰνοποιεῖον ἀμιλλώμενον πρὸς τὰ ἀρίστα τῶν ἐν Εὐρώπῃ.

Εἰς τὸ ἐπικρατίδιον αὐτὸ δὲν βασιλεύει βασιλεὺς, ἀλλὰ βασίλισσα, ἥτις, ἀντὶ στέμματος φέρει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν κόμην χρυσὴν, καὶ δύο μέλανας ὀφθαλμοὺς βουτηγμένους εἰς τὴν περιπάθειαν, ἀντὶ ἀδαμάντων.

Τί ὠραία βασίλισσα, καὶ τί ὠραία ποῦ τὴν περνοῦν οἱ ὑπήκοοί της!

Εἰς Πάτρας ὅστις δὲν ἔχει ἐργασίαν ὑπόκειται εἰς ὑποχονδρίαν. Ἡ πόλις εἶνε τὴν ἡμέραν ὅλη θόρυβος καὶ κίνησις ἐμπορικὴ. Ἐμποροὶ, ἀχθοφόροι, λεμβοῦχοι, κάρρα, κιβώτια, βαρέλια. Τίποτε ἄλλο οὐδὲ βλέπει οὐδ' ἀκούει τις. Καὶ τὸ βράδυ ὕπνον ἢ μουσικὴν. Οὐρανὸς ἄστρος, θάλασσα νεκρά.

Περίλυπος ἀνεπόλουν τὰς Ἀθήνας, ὥς ἀναπολεῖ τις ἐρῶμένην λατρευτὴν.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουν μέλι.

ΤΙ ΘΕΛΩ.

Τί ἤθελα, δὲν ἤξευρα. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ γυριούσα,
Χωρὶς νὰ ξεύρω τὸ γιατί. Ὡς τὸν κόσμον ἀπερνοῦσα,
Ἵν' ἕνος ποῦ ταξιδεύει καὶ πάντα ταξιδεύει,
Χωρὶς νὰ ξεύρῃ τί ἐδῶ καὶ τί ἐκεῖ γυρεύει.
Ἦτανε ἡμέρα; Ἐλαμπε τὴ νύχτα τὸ φεγγάρι,
Τάστερία ποῦ στολιζοῦνε τὸν οὐρανὸ μὲ χάρι;
Δὲν ἤξευρα. Δὲν ἤξευρα οὔτε 'ς τὴ γῆ ἂν ζούσα,
Καὶ μέρα νύχτα 'ς ἄγνωστο σκοτάδι περπατοῦσα.
Τὰ πάντα μαῦρα ἔβλεπα καὶ ἄπλαστα ἀκόμα,
Ζωὴ δὲν εἶχαν, οὔτε φῶς, οὔτε κανένα χρῶμα.
Μὰ ἔξαφνα σ' ἀπάντησα, ὁλόφωτη ἐλπίδα,
Καὶ εἶδα φῶς 'ς τὰ ῥάτια μου, ζωὴ 'ς τὸν κόσμον εἶδα.
Σὲ μιὰ στιγμή ἐφάνηκε ἡ νύχτα καὶ ἡ ἡμέρα,
Μὲ χιλιάδες εὐμορφίας, μὲ γαλανὸ αἰθέρα.
Καὶ εἶπα, ἀπὸ σήμερα ἐχτίσθηκε γιὰ μένα
Ὁ κόσμος, κ' ἔχει ἄστρα του καὶ ἥλιο του ἐσένα.
Καὶ ἀπὸ τότε τί ζητῶ, τί θέλω ἐδῶ ἤξεύρω,
Τοῦ κόσμου μου τὸν ἥλιο καὶ τὰστρο νὰ λατρεύω.

Σφρίγγ.